

Uskonnollisen ja seksuaali -identiteetin yhteensovittaminen: Katsaus homoseksuaalisia muslimimiehiä koskevaan sosiaalipsykologiseen tutkimukseen

Jenny Julkunen

Uskonnolla perusteltua torjuntaa homoseksuaalisuutta kohtaan löytyy niin kristinuskosta, islamista kuin muistakin uskonnoista. Tässä katsausartikkelissa tarkastellaan sitä, miten homoseksuaali muslimimiehet tutkimusten mukaan yhteensovittavat uskonnollista ja seksuaali-identiteettiään. Millaisia vaikutuksia identiteettien ristiriidalla on heidän sosiaaliin suhteisiinsa? Artikkelin pohjautuu sosiaalipsykologian kandidaatintutkielmaan (Julkunen 2015).

Homoseksuaalit maahanmuuttajamuslimimiehet ovat erityisessä ristipaineessa, sillä he kuuluvat moniin risteäviin leimattuihin ryhmiin: seksuaalivähemmistöön, uskonnolliseen vähemmistöön ja yleensä etniseen tai kansalliseen vähemmistöön. Uskonnollisesta perheestä tulevan homoseksuaalin voi olla vaikeaa säilyttää perhesuhteita ja vaalia perheen kunniaa jos hän paljastaa olevansa homoseksuaali. Toisaalta salaaminen estää kuulumisen homojen yhteisöihin. Homoyhteisöt taas voivat olla ennakkoluuloisia tai rasistisia. Tasapainottelu erilaisten ryhmäjäsenyyksien välillä luo haasteita koherentin minäkäsityksen syntymiselle ja ylläpitämiselle. Länsimaissa elävät homoseksuaaliset muslimimiehet hyödyntävät erilaisia selviytymisstrategioita yhteensovittaakseen ristiriitaisia identiteettejään.

Muista uskontokunnista tulevat maahan muuttaneet homot, lesbot ja muut seksuaalivähemmistöt, esimerkiksi ortodoksit tai afrikkalaistaustaiset luterilaiset, voivat kokea varsin samanlaisia haasteita kuin homoseksuaalit muslimimiehet etnis-uskonnollisen ja seksuaali -identiteettinsä yhdistämisessä. Islamilaisten pariin on syntynyt myös edistyksellisiä alaryhmiä, joissa luodaan uskonnollista tilaa erilaisille seksuaali-identiteeteille.

Homoseksuaalisuusasenteet vaikuttavat yhteiskuntien käytäntöihin ja lakeihin ja siten seksuaalivähemmistöjen mahdollisuuksiin elää elämäänsä. Jäcklen ja Wenzelburgerin (2015) 79 maan tilastollisen vertailututkimuksen perusteella näyttää siltä, että negatiiviset asenteet homoseksuaalisuutta kohtaan ovat vähentyneet. Toisaalta tutkimuksesta käy ilmi, että asenteissa on suurta vaihtelua eri maiden välillä. Esimerkiksi Turkissa ja Kiinassa homonegatiivisuus on pysynyt samanlaisena jo useamman vuosikymmenen. Maiden väliset suuret erot homoseksuaalisuuteen suhtautumisessa herättävät kysymyksen siitä, mitkä tekijät selittävät tätä vaihtelua.

Yksi selittäjä homonegatiivisissa asenteissa on Jäcklen ja Wenzelburgerin (2015) tutkimuksen mukaan uskonto ja uskonnollisuus. Tutkimuksessa todetaan, että uskonnolliset ihmiset suhtautuvat homoseksuaalisuuteen kielteisemmin kuin ei-uskonnolliset ihmiset (Jäckle & Wenzelburger, 2015). Adamczyk ja Cassidy (2009) totesivat kuitenkin tutkimuksensa perusteella, että esimerkiksi hindujen, buddhalaisten, muslimien ja kristillisortodoksien asenteissa homoseksuaalisuutta kohtaan ei havaittu eroja. Adamczykin ja Cassadyn (2009) mukaan asenteet ovat myös liberaalistuneet ja vähemmistöryhmiin suhtaudutaan suvaitsevaisemmin, mutta toisaalta lisääntynyt ilmaisun vapaus on mahdollistanut sen, että uskonnon rooli asenteiden muovaajana on säilynyt ja saattanut jopa vahvistua. Yipin (2010) mukaan uskonnollisia yhteisöjä kritisoidaankin siitä, että progressiivisten asenteiden omaksuminen seksuaalista erilaisuutta, oikeuksia ja tasa-arvoa kohtaan on hidasta, vaikka seksuaalinen monimuotoisuus on arkitodellisuutta monissa muissa instituutioissa.

Hogg ja Smith (2007) kuvaavat kuinka asenteet vaikuttavat yksilöiden sosiaaliseen identiteettiin ryhmäjäsenyyksien pohjalta. Hoggin ja Smithin (2007) mukaan asenteet ovat normatiivisia ja kietoutuneet sosiaalisten ryhmien ja jaettujen identiteettien representaatioihin ja ideologioihin. Yksilöillä on useita identiteettejä, jotka voivat olla vastakkaisia ja aiheuttaa konflikteja. Sosiaalisen identiteetin näkökulmasta tämä johtuu siitä, että identiteetit ovat kognitiivisesti erillään toisistaan ja aktivoituvat erilaisissa konteksteissa. Yksilöillä on kuitenkin taipumus pyrkiä identiteetin jatkuvuuteen ja selkeyteen. Vastakkaisuus asenteissa ja identiteetissä aiheuttaa yhteensovittamisen tarpeen. Voidaan todeta, että uskonnolliseen yhteisöön kuuluvalla homoseksuaalille saattaa muodostua identiteettikonflikti kahden asenteiltaan vastakkaisen ryhmäjäsenyyden seurauksena.

Ganzewoodin, Van Der Laanin ja Olsmanin (2011) mukaan dilemmaattisuus ja tasapainottelu uskonnollisen ja seksuaali -identiteetin välillä on tyypillistä esimerkiksi islamin- ja kristinuskoisten keskuudessa. Heidän mukaansa dilemman voi ratkaista joko hylkäämällä homoseksuaalisuuden tai uskonnon, yhdistää ne rinnakkaistodellisuuksiksi, joiden välillä tasapainotella tai integroida ne saumattomaksi identiteetiksi. Crawford, Allison, Zamboni ja Soto (2002) totesivat tutkimuksensa perusteella, että etnisen ja seksuaali -identiteetin integraatio oli yhteydessä korkeampaan itsetuntoon ja vahvempiin sosiaalisiin suhteisiin.

Identiteettinsä integroineet ovat myös elämänsä tyytyväisempiä ja heillä ilmeni vähemmän sukupuolirooleista aiheutuvaa psykososiaalista ahdistusta. Page, Lindahl ja Malik (2013) toivat esiin, että uskonnollinen stressi (kielteinen suhtautuminen homoseksuaalisuuteen) on yhteydessä negatiiviseen seksuaali -identiteettiin, mikä puolestaan voi vaikeuttaa oman identiteetin hyväksymistä ja heikentää psyykkistä vointia.

Edellä esitetyn perusteella herää kiinnostus tarkastella, voiko uskonnollista ja homoseksuaali -identiteettiä yhteensovittaa koherentiksi identiteetiksi ja kuinka tämä tapahtuu. On nähtävissä, että uskonnolliseen identiteettiin sisältyvä kielteinen suhtautuminen homoseksuaalisuuteen muodostaa ristiriidan homoseksuaali -identiteetin rakentamisessa ja ylläpitämisessä. Toisaalta homoseksuaali -identiteetin tiedostaminen voi vaikeuttaa uskonnollisen identiteetin ylläpitoa. Yleisesti oletetaan, että homoseksuaali -identiteetti tiedostetaan myöhemmin kuin etninen identiteetti, joka voi syntyä esimerkiksi sosialisointia myötä jo hyvin varhain (Howard, 2000). Tämä kuvaa uskonnollisen identiteetin ja seksuaali -identiteetin välisiä lähtökohtia ja eroja, mitkä vaikuttavat tasapainotteluun näiden kahden identiteetin välillä.

Uskonnollisen ja seksuaali -identiteetin yhteensovittamisen tarkastelu on tärkeää yksilöiden hyvinvoinnin kannalta, sillä identiteettien integraatiolla ja positiivisella identiteetillä on todettu olevan vaikutusta yksilön psyykkiseen hyvinvointiin (esimerkiksi Page ym., 2013). Yksilöiden hyvinvoinnin lisäksi identiteettien integraatioon liittyy keskeisesti yhteiskunnallisesti merkittäviä kysymyksiä ihmisoikeuksista, vallankäytöstä ja tasa-arvosta.

Tässä artikkelissa identiteetin rakentamista tarkastellaan ryhmäjäsennyksien ja niiden perusteella muotoutuneiden sosiaalisten identiteettien näkökulmasta homoseksuaalisten muslimimiehien kokemusten avulla. Erityisenä kiinnostuksen kohteena on kuinka homoseksuaali muslimimiehet yhteensovittavat uskonnollista ja seksuaali -identiteettiään ja miten identiteetin rakentamisprosessi vaikuttaa sosiaalisiin suhteisiin, ryhmäjäsennyksiin ja ryhmien välisiin suhteisiin muslimien, homoseksuaalien ja länsimaalaisten keskuudessa. Artikkelin perustuu Helsingin yliopiston sosiaalipsykologian oppiaineessa toukokuussa 2015 hyväksytyyn kandidaatintutkielmaan. Tutkielmaa varten katsastetut tutkimukset olivat

pääasiassa laadullisia ja kuvasivat homoseksuaaleiksi itse-identifioituneiden länsimaihin muuttaneiden muslimimiehien kokemuksia. Tutkimuksien haastateltavat ovat pääsääntöisesti Etelä-Aasiasta, mutta asuvat länsimaissa. Merkittävä osa haastateltavista on myös syntynyt länsimaissa. Asuminen länsimaissa asettaa homoseksuaali muslimimiehet poikkeukselliseen asemaan, koska uskonnollisen ja seksuaali-identiteetin yhteensovittamisen haasteiden lisäksi he kohtaavat islamofobiaa ja rasismia edustaessaan uskonnollis-etnistä vähemmistöryhmää länsimaalaisten keskuudessa (Peumans, 2014). On myös tiedostettava, että homoseksuaali -identiteetin omaksuminen on hyvin erilaista maissa, joissa muslimit ovat vähemmistöasemassa kuin maissa, joissa on muslimienemmistö.

Tutkimuskirjallisuudessa on hyödynnetty Breakwellin (1986) identiteettiprosessi teoriaa, joten tutkimuskirjallisuutta on luontevaa esitellä tämän teorian valossa myös tässä artikkelissa. Identiteettiprosessi teoria kuvaa sitä, kuinka identiteetit omaksutaan sosiaalisesta ympäristöstä ja miten yksilöt selviytyvät identiteettikonflikteista. Artikkelissa esitellään ensimmäiseksi Breakwellin (1986) identiteettiprosessi teoria. Seuraavaksi tarkastellaan homoseksuaali muslimimiesten sosiaalista kontekstia. Tämän jälkeen kuvataan uskonnollisen ja seksuaali -identiteetin yhteensovittamisesta aiheutuvia uhkia identiteetille ja lopuksi esitellään homoseksuaali muslimimiesten selviytymiskeinoja sosiaalisten suhteiden, ryhmäjäsenyyksien ja ryhmien välisten suhteiden värittämässä identiteetin rakentumisprosessissa.

Identiteetti prosessi teoria

Sosiaalisen identiteetin teoriassa (*Social identity theory*) määritellään, että identiteetti perustuu yksilön ryhmäjäsenyyksiin (Tajfel, 1982). Sosiaalisen identiteetin teoria voidaan ymmärtää kuvaukseksi identiteetin ja sosiaalisen maailman yhteydestä ja lainalaisuuksista. Breakwell (1986, s.1–45) kuvailee identiteetti prosessi teoriassaan (*Identity process theory*) myös sosiaalisen kontekstin ja yksilön välistä vuorovaikutusta identiteetin rakentumisessa. Hän määrittelee identiteetin siten, että identiteetti on monimutkainen sosiaalisten ja psyykkisten prosessien kokonaisuus. Identiteetti syntyy sosiaalisissa prosesseissa ja identiteettiä ylläpidetään psyykkisten prosessien avulla. Breakwellin (1986 s.11–45) mukaan identiteetissä on kaksi ulottuvuutta: sisältö- ja arvoulottuvuus. Sisältöulottuvuus kuvaa kaikkia niitä ominaisuuksia, joita yksilö liittyy itseensä, ja arvoulottuvuus kuvaa yksilön itseensä liittämää arvottamista suhteessa onnistumisiin ja epäonnistumisiin.

Breakwell (1986) tarkentaa identiteetin ja sosiaalisen maailman välistä vuorovaikutusta kuvaamalla, miten identiteetin omaksuminen ja muodostuminen tapahtuu sekä identiteetti prosessi teoriassa kuvaillaan myös sitä, minkälaisia keinoja yksilöillä on selviytyä identiteettiä uhkaavista tilanteista.

Identiteetti prosessit ja -periaatteet

Breakwellin (1986, s. 1–45) mukaan identiteetti rakentuu assimilaatio- akkommodaatio (*assimilation-accommodation*) sekä arviointi (*evaluation*) -prosessien avulla. Assimilaatioksi Breakwell (1986, s. 1–45) nimittää tapaa, jolla uusia asioita omaksutaan osaksi identiteettiä. Akkommodaatiolla hän puolestaan tarkoittaa tapaa, jolla uudet asiat sovitetaan olemassa olevaan identiteettirakenteeseen. Arviointi prosessin välityksellä yksilö määrittää uusien sekä vanhojen identiteetin sisältöjen merkitykset ja arvot. Arviointi vaikuttaa myös siihen, mitä yksilö omaksuu ja kuinka se sovitetaan osaksi identiteettiä. Nämä identiteetin rakentumisprosessit toimivat vuorovaikutuksessa keskenään ja tuottavat identiteetin sisältö- ja arvoulottuvuudet. (Breakwell, 1986, s. 1–45.)

Identiteetti periaatteet (*identity principles*) ohjaavat identiteetti prosesseja (Breakwell, 1986, s. 1–45). Identiteetin rakentamisessa pyritään ainutlaatuiseseen kokonaisuuteen ja

erottautumiseen muista. Identiteetin tulisi olla jatkuva, riippumaton ajasta ja paikasta. Identiteettiä tulisi arvostaa itse ja saada myös arvostusta muilta. Myös itsevarmuuden tunne ja kontrolli omasta elämästä ovat keskeisiä identiteetin rakentumisessa. Identiteettiperiaatteet on nimetty erottautumiseksi (*distinctiveness*), jatkuvuudeksi (*continuity*), itsetunnoksi (*self-esteem*) ja pystyvyydeksi (*self-efficacy*). (Breakwell, 1986, s. 1–45.) Vignoles, Regalia, Manzi, Golledge ja Scabini (2006) ovat ehdottaneet edellä mainittujen periaatteiden lisäksi kahta periaatetta: kuuluminen (*belonging*) ja merkityksellisyys (*meaning*). Kuuluminen liittyy muilta ihmisiltä saadun läheisyyden ja hyväksynnän tarpeeseen ja merkityksellisyys kuvaa tarvetta löytää olemassa olon merkitys ja tarkoitus. (Jaspal & Cinnirella 2012; ref. Vignoles ym., 2006.) Identiteetin rakentamistilanteissa periaatteiden toteutuminen voi muodostua ristiriitaiseksi ja ongelmalliseksi. Ristiriitaisissa tilanteissa ohjaava identiteettiperiaate priorisoidaan tilanteeseen vaikuttavan sosiaalisen kontekstin mukaan. (Breakwell, 1986, s. 1–45.)

Sosiaalinen matriisi

Breakwell (1986, s. 1–45) määrittelee sosiaalisen kontekstin myös kahteen ulottuvuuteen rakenteeseen ja prosessiin. Rakenne sisältää sosiaaliset suhteet, ryhmäjäsennydet ja ryhmien väliset suhteet. Yksilö on sosiaalisen verkostonsa ympäröimänä ja sieltä omaksutaan roolien lisäksi normit ja uskomukset hyväksyttävästä käyttäytymisestä ja asenteista. Sosiaalisesta kontekstista saadaan myös identiteetin arviointiprosessiin tarvittavat vertailukohteet. (Breakwell, 1986, s. 1–45.)

Sosiaalisen kontekstin toinen ulottuvuus on sosiaalisen vaikuttamisen prosessi (*the process of social influence*). Siinä missä sosiaalisen kontekstin rakenne liittyy sosiaalisiin suhteisiin ja verkostoihin sosiaalisen vaikuttamisen prosessi pyrkii vaikuttamaan ja muuttamaan näitä suhteita. Jokaisella ryhmällä on omiin kiinnostuksen kohteisiin ja tavoitteisiin sopiva tulkintansa sosiaalisesta todellisuudesta ja sitä pyritään saamaan muiden ihmisten ja ryhmien tietoon. Esimerkkejä näistä vaikuttamisen prosesseista ovat koulutus, painostus, propaganda ja retoriikka. Sosiaalinen konteksti sisältää erilaisia ideologioita, joiden välillä tehdään valintoja. Breakwell (1986, s. 1–45) nimeää sosiaalisen kontekstin rakenteen ja prosessit

sosiaaliseksi matriisiksi (*social matrix*). Sosiaalisessa matriisissa liikkuminen vaatii jatkuvaa uuden identiteetin sisällön ja arvojen prosessointia. (Breakwell, 1986, s. 1–45.)

Identiteettiuhka ja selviytymiskeinot

Breawellin (1986, s. 46–52) identiteettiprosessi teoriassa kuvataan myös sitä, miten yksilöt selviävät identiteettiuhkista. Identiteetti on silloin uhattuna, kun assimilaatio-akkommodaatio- ja arviointiprosessit eivät pysty täyttämään jatkuvuuden, erottuvuuden, pystyvyyden, kuulumisen, merkityksellisyyden ja itsetunnon identiteettiperiaatteita identiteetin rakentamisessa. Identiteettiuhkat voivat olla sisäisiä tai ulkoisia. Uhka luokitellaan sisäiseksi silloin, kun yksilö yrittää vaikuttaa asemaansa sosiaalisessa matriisissa esimerkiksi muuttamalla ryhmäjäsenyyttään tai verkostojaan. Toisaalta uhka voi olla peräisin ulkoisesta lähteestä eli muutoksista sosiaalisessa kontekstissa. Muutoksia voi tapahtua esimerkiksi ryhmien määrässä, sosiaalisten suhteiden saatavuudessa, valta-asetelmissa ja ideologiassa. (Breakwell, 1986, s. 46–52.)

Identiteettiuhka poistetaan erilaisten selviytymiskeinojen avulla. Selviytymiskeinoja käytetään yksilön sisäisellä, yksilöiden välisillä ja ryhmien välisillä tasoilla. Yksilön sisäiset selviytymiskeinot liittyvät kognitioihin, tunteisiin ja arvoihin, kun puolestaan yksilöiden väliset keinot liittyvät neuvotteluihin ja manipulatioon. Ryhmien välisillä keinoilla pyritään muodostamaan yhteisiä ryhmiä ja muuttamaan ryhmää positiivisemmaksi sekä vaikuttamaan valtasuhteisiin ja vallitseviin ideologioihin. (Breakwell, 1986, s. 77–147.)

Selviytymisstrategiat ja tasot löytyvät taulukosta 1. Selviytymiskeinoihin tutustutaan tarkemmin homoseksuaali muslimimiesten kokemuksia kuvaavan tutkimuskirjallisuuden esittelyn yhteydessä.

Taulukko 1

Selviytymiskeinot yksilön sisäisellä sekä yksilöiden ja ryhmien välisillä tasoilla Breakwellin (1986, s. 77–147) identiteetti-prosessi teorian mukaan.

TASOT	SELVIYTYMISKEINOT
Yksilön sisäinen	<p>EROTTELU Kieltäminen (<i>Denial</i>) Depersonalisaatio (<i>Transient depersonalization</i>) Aito minä vs. epäaito minä (<i>Real and unreal selves</i>) Unelmointi (<i>Fantasy</i>) Tilanteen tai tilanteeseen johtaneen syyn uudelleen määrittely tai tulkinta (<i>Re-construal, Re-attribution, Re-definition</i>)</p> <p>HYVÄKSYNTÄ Ennakointi (<i>anticipatory restructuring</i>) Lokerointi (<i>compartmentalism</i>)</p>
Yksilöiden välinen	<p>Eistäytyminen (<i>Isolation</i>) Negativismi, vastustus (<i>Negativism</i>) Ryhmän vaihtaminen, siirtyminen (<i>Passing</i>) Myöntäminen (<i>Compliance</i>)</p>
Ryhmien välinen	<p>Jäsenyys useammassa ryhmässä (<i>Multiple group membership</i>)</p> <p>Verkostoituminen ja vertaistukiryhmät (<i>Social and informational networks, Self-help groups</i>)</p> <p>Painostavat ryhmät ja sosiaaliset liikkeet (<i>Pressure groups, Social movements</i>)</p>

Muslimi- ja homoseksuaali -identiteettien yhteensovittaminen

Uskonnon ja homoseksuaalisuuden yhdistäminen toimivaksi synteeksi on Shannahanin (2009) mukaan hyvin harvinaista. Homoseksuaali muslimimiehet kohtaavat suuria ristiriitoja ja dilemmoja rakentaessaan identiteettiään sekä ulkoisten että sisäistettyjen heteronormatiivisten ja homonegatiivisten asenteiden vuoksi (Jaspal & Cinnirella, 2012.) Eidhamar (2014) on luokitellut kuusi teoreettista vaihtoehtoa selviytyä muslimi- ja homoseksuaali -identiteettien yhteensovittamisen haasteesta:

- 1) homoseksuaali -identiteetin hylkääminen
- 2) homoseksuaalisuuden hyväksyminen, mutta käyttäytymisen hylkääminen
- 3) epäonnistuminen homoseksuaalisen käyttäytymisen hylkäämisessä
- 4) homoseksuaali -identiteetin hyväksyminen Koraanin avulla
- 5) homoseksuaali -identiteetin hyväksyminen ja islamin hylkääminen osittain
- 6) islamin hylkääminen (salaisesti) homoseksuaalisuuteen liittyvien ongelmien vuoksi.

Breakwellin (1986, s.1–45) identiteettiprosessi teorian mukaan tulkittuna homoseksuaaliset muslimimiehet omaksuvat sosiaalisesta verkostostaan normeja ja uskomuksia hyväksyttävästä käyttäytymisestä ja asenteista. Muslimihomoseksuaalien sosiaalinen verkosto sisältää useita ryhmäjäsenyyksiä esimerkiksi muslimiryhmässä, homoseksuaaliryhmässä ja länsimaalaisten ryhmässä. Tästä johtuen identiteetin rakentamiseen vaikuttavat erilaiset ja toisistaan poikkeavat uskomukset sekä normit hyväksyttävästä käyttäytymisestä. Ryhmäjäsenyyksille perustuvat identiteetit voivat olla ristiriitaisia ja ne voivat muodostaa identiteettikonflikteja sekä uhkan koherentille minäkäsitykselle. Yksilöt pyrkivät selviytymään uhkasta ja säilyttämään identiteettiperiaatteet erilaisten selviytymisstrategioiden avulla. Seuraavaksi tarkastellaan homoseksuaali muslimimiehien sosiaalista matriisia. Tämän jälkeen kuvataan identiteettien yhteensovittamiseen liittyviä uhkia ja homoseksuaali muslimimiehien keinoja selviytyä niistä.

Homoseksuaali muslimimpiesten sosiaalinen matriisi

Breakwellin (1986, s. 1–45) mukaan sosiaalinen matriisi sisältää rakenteen eli sosiaaliset suhteet, ryhmäjäsenyydet ja ryhmien väliset suhteet sekä vaikuttamisen prosessin. Yksilö valitsee sosiaalisen matriisinsa sisältämistä ideologioista itselleen sopivimmat ja rakentaa jatkuvasti identiteettinsä sisältöä ja pohtii arvojaan. Homoseksuaalisten muslimimpiesten identiteetin rakentumisen kannalta keskeiset ryhmäjäsenyydet ovat muslimiyhteisö, homoseksuaaliyhteisö ja länsimainen kulttuuri.

Muslimiyhteisö

Eidhamarin (2014) mukaan muslimien keskuudessa on eroteltavissa perinteinen ja progressiivinen näkemys homoseksuaalisuudesta. Perinteinen näkemys perustuu Koraanin kirjaimelliseen tulkintaan, ja tämän tulkinnan mukaan homoseksuaalisuus on syntiä, kiellettyä ja rangaistava teko. Perinteiseen näkemykseen liittyy uskomus avioliitosta uskonnollisena velvollisuutena, ja siitä, että homoseksuaali voi avioitua heteroavioliittoon, koska avioliitto ei perustu ainoastaan seksuaalisille haluille. Liberaalimman perinteisen näkemyksen mukaan homoseksuaalisuus on Jumalan asettama koettelemus. Viehätys samaa sukupuolta kohtaan ei ole ongelmallista, jos vastustaa kiusausta ja selviytyy ”Allahin testistä” toteuttamatta homoseksuaalisuuttaan.

Progressiivisen näkemyksen mukaan Koraanista ei ole löydettävissä selkeitä argumentteja homoseksuaalisuutta vastaan ja tästä johtuen Koraania tulisi tulkita uudelleen. Koraanista on löydettävissä myös liberaaleja ja vähemmistöjä puolustavia näkemyksiä, jotka on vallalla olevassa diskurssissa jätetty huomiotta. Enemmistö muslimista ja muslimijohtajista kannattavat ja ylläpitävät perinteistä näkemystä homoseksuaalisuudesta. (Eidhamar, 2014; Jamal, 2001.)

Sirajin (2009) tutkimuksessa Iso-Britanniassa asuvien heteroseksuaalimuslimien asenteista muslimihomoseksuaaleja kohtaan todettiin, että heteroseksuaalimuslimien asenteita väritti homonegatiivisuus ja heterosekstistisyys. Sirajin (2009) tutkimus on yhtenevä Eidhamarin (2014) luokitteleman perinteisen näkemyksen kanssa ja kuvaa sitä, kuinka vallitseva

homonegatiivisuus ja heteroseksistisyys muodostavat haasteita uskonnollisen ja seksuaali-identiteetin yhteensovittamiselle sekä perhe- ja sukulaisuussuhteiden vaalimiselle.

Tutkimuksiin osallistuneille pakistanilaistaustaisille muslimeille on tärkeää, ja jopa velvollisuus, säilyttää perheensä ja lähisukulaistensa kunnia. (Jaspal & Cinnirella, 2012; Yip, 2004; Minwalla, Rosser, Feldman & Varga, 2006). Perheen odotusten vastainen käytös ja velvollisuuksien laiminlyönti uhkaavat perheen kunniaa ja voivat stigmatoida.

Homoseksuaalisuus koetaan muslimiyhteisössä häpeäksi ja vääräksi, mistä johtuen avoin homoseksuaalisuus saattaa vaarantaa suhteet lähiomaisiin. Perheen kunnian ja ”kasvojen” menetyksestä voi seurata hylkäämistä tai jopa väkivaltaa. (Jaspal, 2014; Jaspal & Asij, 2010.)

Hylkäämisen ja väkivallan pelon lisäksi homoseksuaalimiehet kokevat velvollisuutta ja vastuuta perheestään. (Jaspal & Cinnirella, 2012; Yip, 2004; Minwalla ym., 2006).

Homoseksuaalisuudesta kertominen lisääisi monien vanhempien taakkaa ja huolta.

Vanhemmat eivät voi hyväksyä lapsensa homoseksuaalisuutta menettämättä kunniaansa ja he joutuisivat myös pitämään salaisuutta muulta yhteisöltä. (Yip, 2004; Yip & Khalid, 2010.)

Perheen stigmatisoituminen ja joutuminen epäkunnioittavaan valoon vaikuttaa myös sisarusten avioliittoihin ja sosiaalisiin suhteisiin (Minwalla ym., 2006). Bereketin ja Adamin (2008) Turkissa tehdyn tutkimuksen mukaan homoseksuaalisuus saattaa olla kaikille tiedossa oleva ”avoin salaisuus”, mutta siitä vaietaan yleisesti.

Muslimihomoseksuaalit kokevat, että heillä on velvoite avioitua ja perustaa perhe. (Jaspal & Cinnirella, 2012; Minwalla ym., 2006.) Shannahanin (2009) mukaan avioliitonnormi voi pakottaa ihmiset avioliittoon. Avioliitosta kieltäytymistä ei hyväksytä lähipiirissä ja siihen saatetaan painostaa homoseksuaalisuudesta huolimatta. Pakistanilaistaustaiset homoseksuaali muslimimiehet kertovat, että osa vanhemmista uskoo siihen, että homoseksuaalisuudesta voi ”parantua” avioliiton avulla. (Jaspal, 2014; Yip & Khalid, 2010.) Osa vanhemmista myös toivoo, että homoseksuaalit eivät ”rehentelisi” seksuaalisuudellaan. He katsovat homoseksuaalisuutta ”sormiensa läpi”, jos yksilö pitää seksuaalisuutensa salassa ja menee naimisiin (Yip & Khalid, 2010).

Bereketin ja Adamin (2006) mukaan heteronormatiivisuus vaikuttaa homoseksuaali-identiteettiin myös sukupuoliroolien muodossa. Miehet yhdistetään maskuliinisuuteen ja

naiset feminiinisyyteen. Maskuliinisten miesten status on korkeampi ja tarkoittaa myös aktiivisempaa roolia seksuaalisessa kanssakäymisessä. Homoseksuaalisuus yhdistetään passiivisuuteen ja feminiinisyyteen. Tämän vuoksi homoseksuaalisuus heikentää miesten asemaa ja arvostusta muslimiyhteisössä.

Homoseksuaaliyhteisö

Abrahamin (2009) mukaan muslimihomoseksuaalit kohtaavat islamofobiaa ja rasismia länsimaalaisten homoseksuaalien keskuudessa. Länsimaalaisilla homoseksuaaleilla tarkoitetaan tässä yhteydessä natiiveja ja kulttuuritaustaltaan länsimaalaisia yksilöitä erotuksena tutkimukseen osallistuneista muslimihomoseksuaaleista, jotka ovat myös länsimaalaisia, mutta taustaltaan usein Etelä-Aasialaisia. Abrahamin (2009) mukaan homoseksuaalit ja muslimit edustavat Australian vähemmistöjä, joiden välillä ei ole vuoropuhelua. Vähemmistöryhmät ovat luoneet omat vallitsevat käsityksensä ja norminsa, joita tällaiset "hybridi-identiteetit" uhkaavat. Vähemmistöryhmät tavoittelevat sisäistä homogeenisuutta, jotta ryhmät selviytyisivät ja säilyisivät enemmistöryhmän keskellä. Homogeenisuustavoitteen vuoksi muslimihomoseksuaaleja ei välttämättä hyväksytä länsimaisen homoseksuaaliyhteisön jäseniksi. (Abraham, 2009.)

Muslimiyhteisön normien vuoksi homoseksuaali muslimimiehet suojelevat muslimi-identiteettiä ja perheen kunniaa salaamalla seksuaali-identiteettinsä. Salaaminen ja heteroavioliiton mahdollisuus aiheuttavat konflikteja länsimaisten homoseksuaalimpiesten ja muslimi homoseksuaalimpiesten välillä. Länsimaisten on vaikea ymmärtää homoseksuaalisuuden salailua, koska länsimaissa "kaapista ulos tulo" ja avoin homoseksuaali-identiteetti ovat tapoja hyväksyä ja "sinetöidä" identiteetti keskeiseksi osaksi minäkäsitystä. (Jaspal & Cinnirella, 2012; Troiden, 1979.) Muslimihomoseksuaalit kokivat länsimaalaisten sitoutuvan enemmän homoseksuaali-identiteettiin, minkä vuoksi heiltä odotetaan myös vastaavaa sitoutuneisuutta ja avoimuutta. Homoseksuaalisuuden salaaminen turvaa kuulumisen muslimisisäryhmään, mutta aiheuttaa epäilyksiä homoseksuaalisuuteen sitoutumisen kanssa länsimaalaisten homoseksuaalien joukossa ja voi estää kuulumista

homoseksuaalisiryhmään. Jaspalin ja Cinnirellan (2012) tutkimuksen mukaan muslimihomoseksuaalit eivät hakeudu suhteeseen länsimaalaisten homoseksuaalien kanssa. Heteroavioliitonormi määrittää myös homoseksuaali muslimimiesten parisuhteita siitä näkökulmasta, että avioliiton kaltaisia suhteita arvostetaan ja vakava parisuhde on ideaali konteksti seksuaaliselle kanssakäymiselle (Shannahan, 2009). Shannahanin (2009) mukaan muslimihomoseksuaalit eivät arvosta ”yhden illan juttuja”. Toisaalta Jaspalin ja Cinnirellan (2012) tutkimuksen mukaan heteroavioliiton solmiminen on miesten kokemuksen mukaan väistämätöntä ja tästä johtuen haastateltavat eivät etsineet vakavaa suhdetta länsimaalaisten homoseksuaalien kanssa, koska tiesivät päätyvänsä kuitenkin naimisiin heteroseksuaalin kanssa. Shannahanin (2009) tutkimuksessa avioliittoon samaa sukupuolta olevien kanssa suhtauduttiin toiveikkaasti, mutta tiedostettiin, että homoseksuaalisen avioliiton ”normalisoituminen” edellyttäisi homoseksuaaliparien näkyvyyttä ja avoimuutta muslimiyhteisöissä. Monet haastateltavat kokevat, että homoavioliiton solmiminen ei tällä hetkellä ole mahdollista (Shannahan, 2009).

Minwallan ynnä muiden (2006) tutkimuksesta käy ilmi, että homoseksuaalikulttuuri koetaan länsimaalaisten dominoimaksi. Muslimit muodostavat homoseksuaaliryhmässä uskonnollis-etnisen vähemmistön. Tämä herättää rasistisia näkemyksiä muslimeja kohtaan länsimaalaisten keskuudessa ja länsimaalaisia kohtaan muslimien keskuudessa, mistä seuraa tarve erottautua länsimaalaisista. Länsimaiseen homoseksuaalikulttuuriin assimiloitumiseen ja länsimaalaisen homoseksuaalin tapailuun suhtaudutaan negatiivisesti aasialaisten homoseksuaalien keskuudessa. Tutkimukseen osallistuneiden tulkinnan mukaan länsimaalainen halutaan poikaystäväksi vain tämän tarjoaman statuksen ja etujen vuoksi (validaatioteoria). Minwallan ynnä muiden (2006) tutkimuksen haastateltavat ilmaisevat, että ovat ”rotutietoisia” parisuhteita perustaessaan. He ilmaisevat myös huolensa enemmistö- ja vähemmistöryhmiin liittyvästä valta-asetelmasta, erityisesti silloin, jos nuorempi aasialainen on suhteessa vanhemman länsimaalaisen kanssa (”boy-toy”-ilmiö). Muslimihomoseksuaalit kokevat, että seksuaaliseen kanssakäymiseen länsimaalaisten kanssa liittyy valtakamppailua. Osa kokee, että länsimaalaisen kumppanin kanssa valta ja aktiivinen rooli täytyisi säilyttää itsellä. (Minwalla ym., 2006.)

Länsimainen kulttuuri

Rahmanin (2010) mukaan muslimihomoseksuaalit edustavat kuvainnollisesti niin sanottua lännen ja idän välistä leikkauskohtaa, jossa kulttuurit eivät ole toisensa poissulkevia tai vastakkaisia, vaan ne yhdistyvät. Yhdistyminen ei välttämättä suju ongelmitta ja kulttuurien välillä on vastakkainasettelua.

Yipin (2004) mukaan muslimit saattavat tulkita, että homoseksuaalisuus on länsimainen sairaus (*western disease*). Tämän näkemyksen mukaan homoseksuaalisuus syntyy tai se opitaan länsimaisen, maallisen ja seksuaalisesti moraalittomana pidetyn, kulttuurin "myrkyllisessä" vaikutuksessa ("*westoxication*"-ilmiö). Muslimien keskuudessa länsimaista kulttuuria leimaa maallisuus, sallivuus ja individualistisuus, mistä johtuu, että homoseksuaalisuus yhdistetään usein yksilön moraaliseen rappioon. (Yip, 2004.) Edellä kuvattujen näkemysten vuoksi muslimihomoseksuaalit saatetaan samaistaa länsimaalaisten ryhmään oman sisäryhmän sijaan (Jaspal & Asij, 2010).

Toisaalta Jaspalin ja Cinnirellan (2010) mukaan mediassa esitetyt negatiiviset sosiaaliset representaatiot muslimista lisäävät pelkoa, vihaa ja epävarmuutta ja nämä tunteet synnyttävät islamofobiaa. Negatiivinen suhtautuminen palvelee positiivisen erottautumisen tarvetta ja parantaa valtaväestön itsetuntoa. Toisaalta negatiiviset representaatiot uhkaavat muslimiryhmän jatkuvuutta ja positiivista erottautumista valtaväestöstä (Jaspal & Cinnirella, 2010). Mahdollisen islamofobian lisäksi Jaspalin ja Sirajin (2010) mukaan valtaväestön keskuudessa ilmenee myös homofobiaa, mikä koskettaa myös homoseksuaali muslimimiehiä.

Vastakkainasettelujen rinnalla käsitykset homoseksuaalisuudesta eroavat kulttuurien välillä. Minwallan ynnä muiden (2006) tutkimuksessa brittiläiset pakistani-laistaustaiset haastateltavat kokivat, että idän ja lännen välillä on eroja siinä, kuinka homoseksuaalisuus on sosiaalisesti rakentunut. Pakistanissa ei ole homoseksuaalisuus-käsitettä samassa merkityksessä kuin monessa länsimaassa. Haastateltavat kokevat, että länsimaissa miesten välinen läheisyys on seksualisoitu: toisen miehen kanssa ei voi esimerkiksi kävellä käsi kädessä ilman että tulee leimatuksi homoseksuaaliksi, toisin kuin Etelä-Aasiassa. Käsitykset identiteetin

rakentamisesta ja “ulostulosta” ovat erilaisia. Idässä ei ole samanlaisia kategorioita kuin lännessä ja erilaisia ilmauksia ei välttämättä luokitella homoseksuaalisiksi tai homoseksuaalisuuteen liittyväksi. Minwallan ynnä muiden (2006) tutkimuksessa esiintyi paradoksi siinä, että itäiset kulttuurit ovat sallivampia homoeroottisuuden ilmaisemiselle, jos ilmaisua ei ole luokiteltu homoseksuaalisuudeksi. Toisaalta, jos kyseessä on kategorisoitu homoeroottisuuden ilmaus, suhtautuminen on negatiivisempaa.

Uhkat identiteettien yhteensovittamisessa

Edellisessä kappaleessa kuvattu homoseksuaali muslimimiesten sosiaalinen matriisi on monimuotoinen ja sisältää ristiriitaisia ryhmäjäsennyksiä. Tasapainottelu eri ryhmien välillä vaikuttaa assimilaatio-akkommodaatio -prosesseihin ja sitä kautta identiteetin rakentamiseen. Breakwellin (1986, s. 1–45) identiteettiprosessi teorian mukaan identiteettiuhka syntyy silloin, jos assimilaatio-akkommodaatio- ja arviointiprosessit eivät toteuta identiteettiperiaatteita (erottautuminen, jatkuvuus, itsetunto, pystyvyys, kuuluminen ja merkityksellisyys) identiteetin rakentamisessa. Identiteettiperiaatteet voivat olla ristiriitaisia ja konfliktitilanteissa joudutaan priorisoimaan ristiriidassa olevat periaatteet sosiaalisen kontekstin vaatimusten mukaan.

Muslimihomoseksuaalien kokemuksissa muslimius ja homoseksuaalisuus muodostuvat erillisiksi todellisuuksiksi. Muslimi- ja homoseksuaali-identiteetit nähdään toisensa poissulkevinä ja niiden yhdistäminen minäkäsitykseen jopa mahdottomana. (Boellstorff, 2005; Jaspal, 2012 & 2013.). Jaspal ja Cinnirella (2010 & 2013) pohtivat tämän kokemuksen johtuvan siitä, että muslimi-identiteetti on homoseksuaali-identiteettiä merkityksellisempi ja se muodostaa minäkäsityksen positiivisen ytimen useimmille homoseksuaalimuslimeille, joten muita identiteettejä verrataan uskonnollisiin kriteereihin ja muslimi-identiteettiin. Jaspal ja Cinnirella (2010 & 2013) esittävät, että homoseksuaaliksi identifioitumisesta huolimatta homoseksuaali muslimimiehet arvioivat homoseksuaalisuuttaan negatiivisesti johtuen sisäistetystä yhteisestä uskonnollisesta identiteetistä. Positiivisen minäkäsityksen rakentaminen on haasteellista negatiivissävytteisen homoseksuaali-identiteetin varjossa. Toisin sanoen homoseksuaali-identiteetin assimiloituminen ja akkommodoituminen

minäkäsitykseen uhkaa muslimi-identiteetin jatkuvuuden, kuulumisen ja itsetunnon periaatteita. (Jaspal & Cinnirella 2010 & 2013; Jaspal 2012a.)

Yipin ja Khalidin (2010) tutkimuksen haastateltavat kuvasivat rationalisoivansa seksuaalisen suuntautumisen Allahin luomistyöksi ja sen vuoksi hyväksyttäväksi. Toisaalta haastateltavien emotionaalinen kokemus oli sisäistetyn homonegatiivisuuden värittämää, mistä seurasi kognitiivinen dissonanssi ja uhka psyykkiselle koherenssille. Myös Jaspal (2012b) korostaa, että uskonnollisen ja seksuaali-identiteetin välinen dissonanssi uhkaa psyykkistä koherenssia. Hänen tutkimuksessaan haastateltavat kertoivat identiteettien ristiriitaisuuden aiheuttavan häpeän ja syyllisyyden tunteita. Erityisesti homoseksuaalisuuden mieltäminen synniksi liittyi häpeän tunteeseen ja homoseksuaalisuuden kokeminen vääräksi aiheutti syyllisyyden tunteen. Toisaalta homoseksuaali muslimimiehet kokivat myös voimakkaita vihan tunteita ja avuttomuutta, koska eivät pystyneet muuttamaan ja rakentamaan identiteettiään haluamallaan tavalla. Vihan tunne kohdistui myös perheeseen ja etno-uskonnolliseen sisäryhmään niillä muslimihomoseksuaaleilla, jotka halusivat toteuttaa identiteettiään avoimesti. (Jaspal, 2012b.)

Jaspalin ja Sirajin (2011) tutkimuksen perusteella “kaapista ulostulo” uhkaa muslimi-identiteetin kuulumisen ja itsetunnon periaatteita. Julkinen ja avoin homoseksuaalisuus vaarantaa perheen kunnian ja yksilön kuulumisen muslimiyhteisöön. Jaspalin (2012b) mukaan “ulostuloon” liittyy pelkoa. Pelko liittyy sisäryhmän ja Jumalan normien rikkomiseen sekä rikkomuksista koituviin seurauksiin.

Toisaalta homoseksuaalisuuden salaaminen uhkaa homoseksuaali-identiteetin jatkuvuutta ja kuulumista homoseksuaaliyhteisöön (Jaspal & Cinnirella 2012). Homoseksuaalisuuden negatiivinen arvottaminen uhkaa itsetuntoa ja positiivista minäkäsitystä. Toisaalta avoin homoseksuaalisuus yhdistetään länsimaalaiseksi assimiloitumiseen ja assimiloituminen uhkaa erottautumisen periaatetta. Muslimihomoseksuaalit haluavat todistaa vanhemmilleen kuuluvansa sisäryhmään, minkä vuoksi he eivät pysty erottautumaan tästä ryhmästä. Toisaalta tämä voi palvella tarvetta erottautua länsimaalaisista oman kulttuuriryhmän edustajana. (Jaspal & Asij, 2010.)

Monen homoseksuaali muslimimiehen kohdalla osallistuminen homokulttuuriin ja siirtyminen "homotilaan" (*gay space*) vahvistivat homoseksuaalista identiteettiä (Bereket & Adam, 2008; Jaspal & Cinnirella, 2012). Entinen "ei täysin homoseksuaali" -identiteetti muuttui "täysin homoseksuaali" -identiteetiksi. "Homotilaan" siirtyminen loi uhkan muslimi-identiteetin jatkuvuudelle. Muslimimiehet kertoivat kokevansa etäännyntymistä itsestään ja islamista. Uudesta "täysin homoseksuaali" -identiteetistä seurasi syyllisyyttä ja kokemus identiteettien yhteensopimattomuudesta vahvistui. Muutos uhkaa muslimi-identiteetin aitoutta: Minkälainen muslimi oikein olen? Muutos "täysin homoseksuaaliksi" koetaan pääasiassa negatiivisena. (Jaspal & Cinnirella, 2012.)

Jaspalin (2014) tutkimuksessa huomattiin, että avioliittovelvoite uhkaa jatkuvuuden, itsetunnon ja pystyvyyden periaatteita. Avioliitosta kieltäytyminen uhkaa muslimi -identiteetin jatkuvuuden periaatetta ja avioliittoon myöntymisen uhkaa puolestaan seksuaali -identiteetin jatkuvuuden periaatetta. Muslimihomoseksuaalit kokevat itsetuntonsa heikentyneen, koska eivät pysty vastaamaan odotuksiin avioliitosta ja toimimaan normien mukaisesti. Avioliittovelvoitteen värittämiin perhesuhteisiin liittyy kokemus siitä, että yksilö ei pysty päättämään omasta elämästään. Vaikutusmahdollisuuksien heikentyminen uhkaa identiteetin pystyvyyden periaatetta. Toisaalta pystyvyyden tunne heikentyy sen vuoksi, koska muslimihomoseksuaalit kokevat, että eivät pysty vastaamaan odotuksiin aviomiehen roolista. (Jaspal, 2014.)

Selviytymiskeinot yksilön sisäisellä tasolla

Homoseksuaali muslimimiehet pyrkivät selviytymään identiteettiuhkista ja ristiriitaisten identiteettien yhteensovittamisesta erilaisten selviytymiskeinojen avulla. Breakwell (1986) on luokitellut selviytymiskeinot yksilön sisäiseen, yksilöiden väliseen ja ryhmien välisten suhteiden tasoihin. Seuraavaksi tarkastellaan minkälaisia yksilön sisäisen tason selviytymiskeinoja homoseksuaali muslimimiehet käyttävät selviytyäkseen identiteettikonfliktista.

Aito ja epäaito minä

Jaspalin ja Cinnirellan (2010) tutkimuksen mukaan homoseksuaali muslimimiehet kokevat, että homoseksuaalisuus on este "aidolle ja hyvälle muslimille". Haastateltavat kokevat, että "hyvä muslimi" ei voi olla homoseksuaali. Uhattu muslimi -identiteetti voi johtaa korostuneeseen muslimiryhmään identifioitumiseen. Korostuneella identifioitumisella turvataan muslimi-identiteetin aitous ja jatkuvuus. Jaspal ja Cinnirella (2013) tutkivatkin sitä, kuinka homoseksuaali muslimimiehet ylläpitävät vahvaa sosio-psykologista yhteyttä uskonnolliseen sisäryhmäänsä, vaikka ovat identifioituneet myös homoseksuaaleiksi. Uskonnollista identiteettiä halutaan korostaa ja sen aitoutta todistetaan itselle uskonnollisten rituaalien avulla. (Jaspal & Cinnirella, 2013.)

Homoseksuaali muslimimiesten keskuudessa Ramadan herättää tarpeen kuulua yhteisöön, ja halun elää synnitöntä elämää. Ramadan tarjoaa homoseksuaaleille symbolisen mahdollisuuden olla "oikea muslimi". Tuolloin on mahdollisuus normalisoida oma seksuaalinen suuntaus ja hyvittää syntinsä esimerkiksi paastolla. Haastateltava kuvaa osuvasti, että "en tee mitään homoa Ramadanin aikaan". Homoseksuaali muslimimiehet uskovat, että osallistuminen uskonnollisiin rituaaleihin kompensoi synnillistä, homoseksuaalista elämää. (Jaspal & Cinnirella, 2013.) Erityistä Jaspalin ja Cinnirellan (2013) tutkimuksessa oli se, että homoseksuaalisuuden salaaminen oli edellytys aidolle muslimi-identiteetille, mutta salaaminen ei tehnyt homoseksuaali-identiteetistä epäaitoa.

Muslimi-identiteetin ollessa uhattuna tarve todistaa muslimiuttaan ilmenee myös musliminäkemysten, normien ja arvojen kannattamisena sen vuoksi, että se on keskeistä muslimi-identiteetissä. Haastateltavat esittävät, että muslimin kuuluu ajatella tai arvostaa tiettyjä asioita, vaikka se eroaisi heidän henkilökohtaisesta mielipiteestään. Muslimi -identiteettiä saatetaan ilmaista korostuneen konformisesti ja tämä saattaa johtaa jopa homofobisiin mielenilmauksiin. Yipin (2004) mukaan uskonnollinen vähemmistö sitoutuu tiukasti uskontoonsa puolustaakseen kulttuuriaan ja vähemmistöasemaansa. Homoseksuaalisuuden vuoksi perheensä hylkäävät homoseksuaalit joutuisivat selviytymään yksin vähemmistön edustajina enemmistön keskellä (Yip, 2004).

Jaspalin ja Cinnirellan (2013) mukaan edellä kuvattu kertoo muslimisisäryhmän ja muslimi-identiteetin tärkeydestä verrattuna homoseksuaalisuuden merkitykseen haastateltavien elämässä. Breakwellin (1986) identiteettiprosessi teorian mukaan tulkittuna muslimi-identiteetti koetaan "aidoksi" identiteetiksi ja homoseksuaali-identiteetti uhkaa tätä aitoutta edustamalla minäkäsityksen epäaitoa puolta. Jakamalla identiteetit aitoon ja epäaitoon yksilöt selviytyvät identiteettiinsä kohdistuvasta uhasta ja säilyttävät positiivisen minäkäsityksensä.

Toisaalta Yipin ja Khalidin (2010) tutkimuksessa, jossa haastateltiin etelä-aasialaistaustaisia Iso-Britanniassa ja Amerikassa asuvia homoseksuaali muslimimiehiä, tuotiin esiin, että uskonnollisen ja seksuaali -identiteetin välillä voi tasapainotella. Muutamat haastateltavat kokivat "tuplaidentiteetin" voimavaraksi, jota voi hyödyntää erilaisissa tilanteissa ja erilaisiin tarpeisiin. Muslimi -identiteettiä korostetaan muslimien keskuudessa ja homoseksuaali-identiteettiä korostetaan homoseksuaalien keskuudessa kieltämättä kuitenkaan identiteettien olemassa oloa. Yip ja Khalid (2010) muistuttavat, että "tuplaidentiteetin" kokeminen voimavaraksi liittyi kiinteästi runsaaseen älylliseen pääomaan ja korkeaan yhteiskunnalliseen asemaan.

Kieltäminen ja lokerointi

Homoseksuaali -identiteettiä voi olla vaikea hyväksyä ja useilla muslimihomoseksuaaleilla on toive muuttua heteroksi (Jaspal, 2012a). Myös perheen kunnian ja kasvojen säilyttäminen saattaa edellyttää heteroseksuaalin esittämistä ja homoseksuaalisuuden kieltämistä. (Jaspal, 2014; Jaspal & Asij, 2010.)

Homoseksuaalisuus koetaan synnynnäiseksi, mistä johtuen siihen ei koettu olevan vaikutusmahdollisuuksia. Toisaalta omaan homoseksuaaliseen käyttäytymiseen koetaan, että voi vaikuttaa. (Jaspal & Cinnirella, 2010; Shannahan, 2009.) Haastateltavat erottelevat homoseksuaaliset halut ja ajatukset käyttäytymisestä sekä pyrkivät välttelemään halujen mukaista käyttäytymistä (Shannahan, 2009). Useat homoseksuaali muslimimiehet kokevat, että homoseksuaalinen käyttäytyminen on syntiä ja kiellettyä, mutta ajatukset ja tunteet eivät. Identiteetit jaetaan siten, että henkilökohtaiset mieltymykset ja halut erotellaan

käyttäytymisestä ja käytännön elämästä. Edellä kuvattu voidaan tulkita lokerointi selviytymisstrategiaksi, mikä tarkoittaa sitä, että osa identiteetistä hyväksytään osaksi minäkäsitystä, mutta se erotetaan muista identiteeteistä ja käytännön elämästä. (Breakwell, 1986, s. 94–95.)

Uudelleentulkinta ja attribuointi

Yhtenä selviytymiskeinona dilemmaattisessa identiteettien yhteensovittamisprosessissa on Koraanin tulkintojen kritisointi ja tulkitsijoiden auktoriteetin kyseenalaistaminen sekä Koraanin uudelleentulkinta ("*queering of religious texts*"- ilmiö) (Yip, 2004 & 2005; Peumans, 2014; Minwalla ym., 2006).

Yipin (2005) mukaan homoseksuaalit käyttävät erilaisia lähestymistapoja vaikuttaakseen uskonnollisten tekstien tulkitsijoihin ja tulkintoihin. Offensiivisen lähestymistavan mukaan hyökätään diskursseja ylläpitäviä auktoriteetteja vastaan ja kyseenalaistetaan auktoriteettien älyllinen ja moraalinen objektiivisuus. Muslimihomoseksuaalit esittävät kritiikkiä selektiivisestä fundamentalismista ja vaativat vastausta siihen, miksi juuri homoseksuaalisuus on syntiä ja kiellettyä. Muslimihomoseksuaalit kritisoivat uskonnollisten tekstien soveltuvuutta nyky-yhteiskuntaan. Tulkinnat ovat heidän mielestään ajalta, jolloin seksuaalisuuden monimuotoisuutta ei vielä ymmärretty. (Yip, 2005.) Homoseksuaalimuslimit uskovat kulttuuristen vääristymien ja perinteiden vaikuttavan Koraanin tulkintoihin vääristäen islamia uskontona (Minwalla ym., 2006). Jaspalin ja Cinnirellan (2010) tutkimuksesta ilmenee, että homoseksuaali muslimimiehet kokevat, että homoseksuaalisuutta on vaikea ymmärtää, koska suurin osa Koraanin tulkitsijoista on heteroseksuaaleja.

Muslimihomoseksuaalit selittävät homoseksuaalisuuttaan uskonnon avulla, jotta uskonnollinen ja seksuaali -identiteetti voitaisiin yhteensovittaa (Jaspal & Cinnirella 2010). Defensiivisen lähestymistavan mukaisella strategialla puolustaudutaan ja haetaan identiteetille hyväksyntää. Homoseksuaalit pyrkivät löytämään vaihtoehtoisia, ei-stigmatisoivia ja homoseksuaalisuutta puoltavia tulkintoja uskonnollisista teksteistä. (Yip, 2004 & 2005.)

Luovan lähestymistavan avulla pyritään paljastamaan uskonnollisiin teksteihin kietoutuneet samaa sukupuolta olevien intiimiydestä ja rakkaudesta kertovat tarinat (Yip, 2005). Koraanin uudelleentulkinta ja uusien luovien merkitysten etsiminen uskonnollisista teksteistä ei ole Yipin (2005) mukaan muslimeille tyypillinen strategia.

Koraanin uudelleentulkinnassa ei ole kysymys ainoastaan seksuaali -identiteetin puolustamisesta. Homoseksuaali muslimimiehet rakentavat myös "toisinajattelija identiteettiä". Homoseksuaali muslimimiehet luovat teologista pääomaa ja hyödyntävät uskonnollisia tekstejä omaksi henkiseksi ravinnokseen. (Yip, 2004 & 2005.) Kuuluminen vähemmistöön saatetaan kokea ainutlaatuiseksi tilaisuudeksi ajatella normeista poikkeavasti ja tarkastella uskonnollisia tekstejä ikään kuin "ulkopuolelta" (Yip & Khalid, 2010). Uskonnollisia tekstejä muuttamalla ja uudelleentulkitseamalla voidaan luoda diskurssi, jolla saavutetaan identiteetin koherenssi ja jatkuvuus (Yip, 2005).

Homoseksuaali muslimimiehet selviytyvät identiteettikonfliktista attribuomalla homoseksuaalisuuden syyt ulkoisista tekijöistä johtuviksi. Uskomukset siitä, että homoseksuaalisuus on Jumalan luomistyötä tai saatanan asettama kiusaus, suojelevat identiteettiä. (Boellstorff, 2005; Peumans, 2014.) Useimmat homoseksuaali muslimimiehet kokevat Jumalan turvana ja apuna identiteettien yhteensovittamisessa. Toisaalta monet kuvailevat ristiriitaisia tunteita sen suhteen, että Jumala on luonut homoseksuaalit, mutta kuitenkin Hän ei mahdollista avointa ja vapaata homoseksuaalisuutta. Tämä konflikti saattoi etäännyttää homoseksuaalit islamista ja muslimi-identiteetistä. (Minwalla ym., 2006.) Ulkoinen attribuointi suojelee identiteetin jatkuvuutta, erottuvuutta ja itsetuntoa. Toisaalta syyn näkeminen ulkopuolisissa tekijöissä vaikuttaa heikentävästi yksilön kokemukseen omasta pystyvyydestä ja asioihin vaikuttamisesta. (Breakwell, 1986, s. 91–93.)

Unelmointi

Yipin (2004) tutkimuksen haastateltavat kertovat matkaavansa mielikuvissa lapsuuteen, jolloin ei vielä ollut vastaavia huolia tai haaveilevansa tulevaisuudesta, jossa ei olisi esimerkiksi avioliittovelvoitetta. Yhtenä tutkimuksessa esiin tulleena haaveena on kulissiavioliiton perustaminen homoseksuaalinaan kanssa, jolloin muslimiyhteisön normien noudattaminen

mahdollistuisi ja samaan aikaan omaa seksuaalisuuttaan voisi toteuttaa salaa. Osa haastateltavista haaveilee, että avioliitto parantaa homoseksuaalisuuden. (Yip 2004.) Boellstorffin (2005) tutkimukseen osallistuneet unelmoivat homoseksuaalien uskonnollisesta yhteisöstä, jossa uskonnollisuus voitaisiin yhdistää homoseksuaali -identiteetin toteuttamiseen. Unelmoinnin avulla uhkaava tilanne voidaan sulkea pois mielestä ja korvata kuvitteellisella ja hyväksyttävämällä todellisuudella (Breakwell, 1986, s. 88–90).

Selviytymiskeinot yksilöiden välisellä tasolla

Eristäytyminen ja välttely

Perhesuhteiden ja perheen kunnian säilyttäminen edellyttää useiden homoseksuaali muslimimiehien kokemusten mukaan homoseksuaali-identiteetin salaamista. (Jaspal & Cinnirella, 2012.) Homoseksuaalisuuden salaaminen ja asiasta vaikeneminen saattavat aiheuttaa erkanemista perheestä ja vetäytymistä omiin oloihin (Yip, 2004; Jaspal, 2014 & 2012). Yipin (2004) tutkimuksen mukaan asiasta vaikeneminen on muslimihomoseksuaaleille keino säilyttää oma tila ja rajat (Yip, 2004). Breakwellin (1986, s. 109–112) mukaan tämä on tulkittavissa vetäytymiseksi ja eristäytymiseksi muslimiyhteisöstä. Homoseksuaalisuuden salaaminen voi johtaa myös eristäytymiseen homoseksuaaliyhteisöstä. Eristäytyminen ei Breakwellin (1986, s. 109–112) mukaan ole aktiivinen selviytymiskeino, vaan pyrkimys vältellä mahdollista hylkäämistä ja realiteettien kohtaamista. Avioliitto-odotuksista ja -velvoitteesta selviytyäkseen homoseksuaali muslimimiehet pyrkivät välttelemään avioliittoa esimerkiksi opiskelemalla ja luomalla uraa (Jaspal, 2014; Yip, 2004).

Jaspalin (2012b) mukaan muslimihomoseksuaalien syyllisyyden ja häpeän tunteet voivat saada aikaan eristäytymistä, koska yksilöt eivät halua kohdata ihmisiä, jotka muistuttavat heitä tekemistään “synneistä ja vääryydestä”.

Myöntyminen

Jaspalin (2014) tutkimukseen osallistuneet kokevat olevansa “häviö - häviö”- tilanteessa. Toisaalta he toivovat avointa elämää homoseksuaalina, mutta toisaalta toiveena on myös perhe ja lapsia. Muslimihomoseksuaalien perheenjäsenten sosiaalisissa representaatioissa homoseksuaalisuuteen liitetään usein yksinäisyys, lapsettomuus ja perheettömyys, minkä vuoksi homoseksuaali-identiteettiä ei yhdistetä perheelliseen elämään. Perhesuhteet koetaan tärkeiksi, joten heteroavioliiton solmiminen ei ole mahdotonta. Boellstorffin (2005) mukaan perheen ja yhteiskunnan normien paineessa usealle homoseksuaalille saattaa syntyä todellinen halu mennä naimisiin. Homoseksuaalit myös uskovat, että homoseksuaalisuudesta johtuva synty kevenee, jos avioituu ja saa lapsia (Boellstorff, 2005). Yipin (2004) tutkimuksen mukaan osa naimisiin menneistä homoseksuaaleista ei voinut “elää valheessa” ja seksuaalinen identiteetti vei lopulta “voiton”. Ja osa puolestaan hyväksyi avioliiton hyväksi kulissiksi, minkä turvin he saavat tilaa toteuttaa seksuaalisuuttaan salaa. Myös osa vanhemmista pystyi sietämään lapsensa (poikien) homoseksuaalisuutta, jos he menivät naimisiin.(Yip, 2004.) Jaspalin (2012a) tutkimuksessa paljastui, että avioliitto koettiin apukeinona homoseksuaalisuuden “lopettamisessa”.

Jaspalin (2014) tutkimukseen osallistuneet näkivät avioliitossa positiivisiakin puolia kuten elinikäinen kumppanuus, lapset, keskittyminen muuhun kuin seksuaalisuuteen ja positiivinen minäkuva. Tutkimukseen osallistuneiden myönteisestä suhtautumisesta avioliittoon voidaan päätellä heidän myöntyneen perheen odotuksiin ja kuten eräs tutkimukseen osallistuja totesi “tanssivansa toisten pillien mukaan”. Breakwellin (1986, s. 121–127) mukaan myöntyminen tarkoittaa muiden odotuksiin vastaamista ja konformoitumista sosiaalisen hyväksynnän saavuttamiseksi. Jaspalin (2014) tutkimuksen mukaan perheen painostukseen myöntymisestä seurasi toivuttu sosiaalinen hyväksyntä. Edellä kuvattuun kompromissiin myöntyneet pystyivät tasapainottelemaan vapauden, perheen kunnian ja sosiaalisen velvollisuuden välimaastossa (Yip, 2004).

Siirtyminen

Odotukset avioliitosta ja suhteiden säilyttäminen lähiomaisiin aiheuttavat dilemman homoseksuaali-identiteetin toteuttamisen kannalta. Breakwellin (1986, s. 115–121) mukaan identiteettiuhkasta selviytyy parhaiten poistumalla uhkaavasta tilanteesta. Todellisuudessa ryhmästä poistuminen ei aina ole mahdollista. Tällaisissa tilanteissa yksilö voi siirtyä toisen ryhmän jäseneksi väärin perustein. Breakwell (1986, s. 115–121) nimittää edellä kuvattua strategiaa siirtymiseksi (*passing*). Ryhmään tai sosiaaliseen kategoriaan siirtymisessä ja jäseneksi hyväksymisessä on keskeistä se, että alkuperäinen sisäryhmäjäsentyys naamioidaan ja kielletään. (Breakwell, 1986, s. 115–121.)

Tutkimusten mukaan uskonnollisen ryhmän hylkääminen ja perhesuhteiden katkaisu ei ole osoittanut kovin houkuttelevaksi vaihtoehdoksi muslimihomoseksuaaleilla, vaikka perheen painostus avioliittoon voi aiheuttaa uhkaa identiteetille ja psyykkiselle hyvinvoinnille. Homoseksuaaliryhmän suosiminen uskonnollisen ryhmän sijaan on mahdotonta, jos side uskonnolliseen ryhmään on vahva. (Jaspal & Cinnirella, 2012; Jaspal, 2014, Yip, 2004.) Jaspalin ja Cinnirellan (2014) mukaan korostunut identifioituminen muslimiyhteisöön voidaan myös luokitella siirtymisstrategiaksi. Identifioituminen muslimisisäryhmään voidaan tulkita kompromissiksi tai väärin perustein tehdyksi, koska se tehdään homoseksuaali-identiteetin kustannuksella (Jaspal & Cinnirella, 2014).

Muslimihomoseksuaalit salaavat uskonnollisen identiteettinsä länsimaalaisten homoseksuaalien keskuudessa, jotta heidät hyväksyttäisiin homoseksuaalisäryhmän jäseniksi. Abrahamin (2009) tutkimuksesta ilmenee, että homoseksuaali muslimimiehet eivät halua samaistua ”liberaaleihin maallikoihin”, jollaisiksi he länsimaalaisia homoseksuaaleja kuvaavat. Useimmat haluavat säilyttää islamin uskonsa ja uskovat islamin olevan ratkaisu homofobiaan ja epäoikeudenmukaisuuksiin. (Abraham, 2009.)

Toisaalta Jaspalin ja Cinnirellan (2012) tutkimuksessa huomattiin, että useimmat muslimihomoseksuaalit eivät halua olla julkisesti homoseksuaaleja. Siitä huolimatta he määrittelevät itsensä homoseksuaaleiksi ja kokevat länsimaalaisten homoseksuaalien avoimen seksuaalisuuden positiivisena ja vahvistavan omaa homoseksuaali-identiteettiä.

Muslimihomoseksuaalit kokevat, että länsimaalaisten homoseksuaalien esimerkin ja tuen avulla he pystyvät löytämään positiivisia puolia homoseksuaali-identiteetistään, mikä puolestaan vaikuttaa myönteisesti psyykkiseen hyvinvointiin. Vaikka useimmat suhtautuvat “kaapista ulostuloon” negatiivisesti, joitakin toisinajattelijoita löytyy joukosta.

Homoseksuaalimyönteinen konteksti esimerkiksi säännölliset käynnit homobaareissa ja länsimaalaisten homoseksuaalien tapaamiset mahdollistivat “ulostulon”. Homoseksuaali muslimimiesten kokemuksissa vertaistuki antaa toivoa ja luo uskoa siihen, että homoseksuaalisuuden kanssa voi selviytyä. (Jaspal & Asij, 2010.) Homoseksuaaliryhmään pääsy ja sosiaaliset suhteet muiden homoseksuaalien kanssa mahdollistavat kuulumisen periaatteen toteutumisen sekä oman uskonnollisen sisäryhmän näkemysten kriittisen arvioinnin. Homoseksuaali -identiteetin muodostuessa tärkeäksi ja keskeiseksi vanhempien odotuksia seksuaalisuudesta ja sosiaalisista suhteista pidetään järjettöminä ja homofobisina. (Jaspal, 2012b.) Bereketin ja Adamin (2008) mukaan homoseksuaaliksi identifioituneiden miesten näkemykset seksuaalisuudesta ja uskonnollisuudesta ovat liberaalimmat ja tämä liberaalimpi suhtautuminen saattaa johtaa myös yleisten oikeuksien ja vapauksien vaatimiseen.

Selviytymiskeinot ryhmien välisellä tasolla

Verkostoituminen ja vertaistuki

Muslimihomoseksuaalien ristiriitainen tilanne on tiedostettu vertaistukitasolla ja vertaistukijärjestöjä sekä internetyhteisöjä on perustettu ympäri maailmaa. Esimerkiksi vuonna 1997 Pohjois-Amerikkaan perustettiin ruohonjuuritason organisaatio Al-Fatiha muslimi lesboille, homoseksuaaleille, biseksuaaleille ja transsukupuolisille (LGBTQ) ja Isosta-Britanniasta löytyy vastaava järjestö Imaam. (Muslim GLBT Resources, 2008-2009). Osallistuminen muslimihomoseksuaalien verkostoon ja tapahtumiin koettiin vahvistavan yksilöiden välisiä suhteita homoseksuaalimuslimien sisäryhmässä. Homoseksuaali muslimimiehet kokivat, että kulttuuritaustaltaan samanlaiset homoseksuaalit ymmärtävät kulttuurin asettamat rajoitteet ja erityispiirteet suhteiden luomiselle. Tästä syntyi jaettu ja prototyyppinen sisäryhmä, jossa yhteisöllisyys vahvisti identiteettiä. Tiedon välittyminen

mainittiin myös yhdeksi verkostoitumisen hyödyksi. Muiden samankaltaisten kanssa rakennetaan homoseksuaali -identiteettiä uudelleen ja onkin todettu, että homoseksuaali-identiteetti myös assimiloituu minäkäsitykseen homoseksuaalimyönteisessä ilmapiirissä. (Jaspal & Cinnirella, 2012.) Myös Shannahanin (2009) tutkimuksen haastateltavat esittävät, että vertaistuen avulla he tiedostivat, että uskonnollisen ja seksuaali -identiteetin yhdistäminen on ylipäättään mahdollista. Monet homoseksuaali muslimimiehet olivat eläneet vuosia uskoen, että identiteettien integroiminen ei ole heidän kohdallaan mahdollista (Shannahan, 2009).

Toisaalta Sirajin (2012) tutkimuksen mukaan osallistuminen vertaistukijärjestön toimintaan ei lievittänyt psykologista epäsopua identiteettien välillä. Muslimien asenteet homoseksuaalisuutta kohtaan koettiin hyvin pysyvyksi ja muuttumattomiksi, minkä vuoksi usko järjestöjen todelliseen muutosvoimaan on heikko.

Yipin ja Khalidin (2010) tutkimuksessa vertaistuki verkostojen koettiin tarjoavan välttämätöntä sosiaalista ja poliittista pääomaa, mutta tutkijat yllättyivät kuinka paljon vertaistukijärjestöt saivat myös kritiikkiä osakseen. Kritiikki kohdistui sukupuolten epätasa-arvoiseen asemaan ja erityisesti naisten syrjintään järjestöissä. Yipin ja Khalidin (2010) haastattelemat homoseksuaalinaiset kokivat, että vertaistukijärjestöissä vallitsee hegemoninen maskuliinisuus.

Jäsenyys useammassa ryhmässä

Erilaisesta kulttuurisesta homoseksuaalisuuskäsityksestä huolimatta useat homoseksuaali muslimimiehet ovat maahanmuuton yhteydessä saaneet asiallista tietoa ja kohdanneet muita homoseksuaaleja, mikä edesauttoi homoseksuaali- ja muslimi -identiteettien yhdistämistä. Breakwellin (1986, s. 128–147) mukaan tasapainoinen sekoitus erilaisia ryhmäjäsennyksiä lievittää yhdestä ryhmäjäsennydestä aiheutuvaa uhkaa. Stigmatisoivan ryhmäjäsennyden vaikutuksia lievennetään hankkimalla hyväksyttävämpiä ryhmäjäsennyksiä (Breakwell, 1986, s. 128–147).

Jaspalin ja Cinnirellan (2010) tutkimuksen mukaan Iso-Britanniaan muuttaneet pakistanilaiset muslimihomoseksuaalit kokivat, että lännessä on helpompaa olla homoseksuaali olemassa olevan homokulttuurin ja oikeuksien vuoksi. Toisaalta nähtiin, että homoseksuaalimyönteinen kulttuuri ja avoimuus voivat myös kannustaa homoseksuaalisuuteen. Tämä johtuu siitä, että hyväksyvämmässä ilmapiirissä homoseksuaalimiehet kokivat olevansa helpommin tunteidensa vietävänä. Kotimaassaan he saattoivat tiedostaa homoseksuaalisuutensa, mutta eivät pystyneet tai halunneet käyttäytyä sen mukaisesti. Toisaalta haastateltavat kokivat, että taustastaan johtuen, he eivät voi koskaan olla "oikeasti" homoseksuaaleja samalla tavalla kuin länsimaiset homoseksuaalit ovat. (Jaspal & Cinnirella, 2010.)

Muslimisisäryhmäjäsennyden uhatessa homoseksuaali-identiteettiä itse-kategorisointi brittiläiseksi suojelee homoseksuaali -identiteettiä ja palvelee itsenäisyyden tarvetta sekä henkilökohtaisen kontrollin säilymistä omassa elämässä. Brittiläisiksi identifioituneina muslimihomoseksuaalit kokevat saavansa erilaiset lailliset oikeudet homoseksuaalisuuteen. Toisaalta identifioituminen brittiläiseksi saattaa johtaa siihen, että oma etninen ja uskonnollinen ryhmä nähdään negatiivisemmassa valossa. (Jaspal & Cinnirella, 2012.)

Maliepaardin ja Phaletin (2012) tilastollisessa tutkimuksessa todetaan, että mitä enemmän on kontakteja enemmistöryhmään, sitä heikommin muslimit identifioituvat uskonnolliseen ryhmäänsä. Jos puolestaan on enemmän kontakteja vähemmistöryhmän kanssa identifioidutaan vahvemmin uskonnolliseen sisäryhmään ja tästä johtuen uskonnollinen identiteetti on myös vahvempi. Toisaalta vahva uskonnollinen identiteetti vaikuttaa kontaktien määrään enemmistöryhmän kanssa siten, että vahvan muslimi -identiteetin omaavat kohtaavat harvemmin enemmistöryhmän edustajia.

Pohdinta

Homoseksuaali muslimimiehien identiteetin rakentuminen muodostuu ristiriitaiseksi homonegatiivisuuden, heteronormatiivisuuden ja jopa rasistisuudenkin värittämässä ryhmäjäsennyksien ja ryhmien välisten suhteiden kontekstissa.

Homoseksuaali -identiteetin rakentaminen muslimiyhteisön keskellä johtaa usein homoseksuaali- ja muslimi-identiteettien erotteluun toisistaan. Perhekeskeisyys ja läheisten suhteiden vaaliminen haastaa homoseksuaali -identiteetin hyväksymistä ja julkistamista. Avioliittovelvollisuus saattaa painostaa heteroseksuaalisen elämätyylin omaksumiseen. Muslimihomoseksuaalien identiteetit koetaan yhteensovittamattomiksi. On tehtävä valinta joko muslimina tai homoseksuaalina elämisen välillä. Identiteetin rakentamisen haasteisiin homoseksuaali muslimimiehet hakevat apua uskonnollisista teksteistä.

Homoseksuaalisuuden perusteleminen uskonnon avulla ja Koraanin uudelleentulkinta voidaan nähdä pyrkimyksenä integroida nämä minäkäsityksen kaksi puolta. Integrointi pyrkimyksen vastakohtana homoseksuaali -identiteetti saatetaan myös kieltää tai kokea epäaitona minäkäsityksen osana.

Muslimi -identiteetin rakentamista homoseksuaaliyhteisön keskuudessa haastaa samanlaiset ilmiöt hieman eri muodoissa. Suhde länsimaalaisiin homoseksuaaleihin voi aiheuttaa oman uskonnollisen identiteetin salaamista pyrkimyksenä kuulua homoseksuaalisyöryhmään. Suhteet länsimaalaisiin homoseksuaaleihin koettiin homoseksuaali -identiteetin hyväksymisen kannalta positiivisiksi. Toisaalta halu ja velvoite homoseksuaali -identiteetin salaamiseen saattoi puolestaan koitua ongelmaksi sisäryhmään kuulumisessa tai siihen hyväksymisessä. Homoseksuaali muslimimiehet muodostavat homoseksuaaliryhmänkin sisällä etnisen vähemmistön, minkä vuoksi "rotutietoisuus" ja rasismi vaikuttavat ryhmäjäsennyksiin ja ryhmien välisiin suhteisiin asettamalla haasteita myös identiteetin rakentamiselle. Suhteet kulttuuritaustaltaan samanlaisiin homoseksuaaleihin koetaan positiivisina. Samanlaisuus ja yhteenkuuluvuus luo uuden sisäryhmän, johon kuulumisen helpottaa identiteettien integroimista.

Useimmat tutkimuksiin osallistuneista muslimihomoseksuaaleista on länsimaissa syntyneitä tai länsimaihin muuttaneita. Länsimaisen kulttuurin koettu vapaus ja homoseksuaalimyönteisyys ovat ristiriidassa uskonnollisen taustan ja perinteiden kanssa. Länsimainen kulttuuri koetaan syynä homoseksuaalisuuteen ja toisaalta myös myönteisenä edesauttajana homoseksuaalisuuden hyväksymisessä.

Homoseksuaali muslimimiesten identiteetin rakentamisprosessit tuntuvat viittaavan kysymykseen siitä, mikä on muslimihomoseksuaalien sisäryhmä. Esiteltujen tutkimustulosten perusteella useimmat muslimihomoseksuaalit samaistuvat muslimi sisäryhmäänsä homoseksuaali sisäryhmää vahvemmin. Konformoituminen ja kompromissien tekeminen saattaa johtaa psyykkisen voinnin ja elämänlaadun huononemiseen. Homoseksuaali-identiteetin assimiloituminen ja akkommodoituminen minäkäsitykseen edesauttaisi psyykkistä hyvinvointia. Toisaalta Shannahanin (2009) mukaan uskonnollisen ja seksuaali -identiteetin synteesi on hyvin harvinaista. Tämä herättää kysymyksen siitä, minkälaisia mahdollisuuksia homoseksuaali muslimimiehillä on tässä identiteettien vastakkainasettelun ja yhteensovittamisen tasapainoilussa. Onko toisen ryhmän hylkääminen ainoa vaihtoehto?

Tutkimukset osoittavat, että muslimihomoseksuaalit kokevat muslimiryhmän jättämisen huonona vaihtoehtona. Tämä saattaa selittyä sillä, että uskonnollinen ja seksuaali -identiteetti syntyvät ja muodostuvat nykykäsitysten mukaan eri tavalla. Uskonnollinen identiteetti muodostuu kulttuuriin ja perheeseen sosiaalistumisen myötä jo varhaislapsuudesta lähtien kun puolestaan homoseksuaali -identiteetti mielletään synnynäiseksi ja se tiedostetaan usein myöhemmin, varhaisaikuisuudessa. (Howard, 2000; Troiden, 1979.) Lähtökohtien erilaisuus saattaa selittää sitä, miksi muslimi -identiteetti koetaan merkityksellisemmäksi. Muslimi -identiteettiin yhdistyy kulttuuri, juuret ja läheiset ihmissuhteet. Homoseksuaali -identiteetti syntyy usein ilman sisäryhmää tai aikaisempaa tietoa ja vertaisia. Homoseksuaalisuus jää ”irralleen” yksilön muusta elämästä. Usein länsimaihin muutto ja vertaistuki sekä kokemukset ja homoseksuaalimyönteinen ilmapiiri luovat uuden sisäryhmän ja vahvistavat seksuaali-identiteettiä.

Erityisen kiinnostavaa on myös homoseksuaali musliminaisten identiteetin rakentuminen. Sirajin (2012) tutkimuksen mukaan naiset kohtaavat samanlaisia haasteita identiteettinsä rakentamisessa kuin homoseksuaali muslimimiehet. Erotuksena miehistä homoseksuaali musliminaiset kamppailevat vielä sukupuoliroolien ja valtaerojen paineessa. Bereketin ja Adamin (2008) tutkimuksessa huomattiin, että sukupuolijärjestys ohjaa niin heteroseksuaalisuhteita kuin homoseksuaalisuhteitakin. Maskuliinisuus yhdistyy aktiivisuuteen ja miehiin sekä feminiinisyys passiivisuuteen, naisiin ja “todellisiin homoseksuaalimiehiin”. Shannahan (2009) toteaa, että homoseksuaalisuus on maskuliinista. Tutkimuksista käy ilmi myös kokemus siitä, että jopa homoseksuaalien vertaistukijärjestöt syyllistyvät naisten syrjintään ja epätasa-arvoistamiseen.

Länsimaisessa kulttuurissa on tyypillistä ajatella, että “kaapista ulostulo” on suoraan verrattavissa homoseksuaalisuuden hyväksymiseen. Homoseksuaalisuuden salaaminen ajatellaan petokseksi individualismia ja vapautta kohtaan. Asettaako länsimainen kulttuuri muslimihomoseksuaalien identiteetin rakentamisen ongelmalliseksi “vaatiessaan” homoseksuaali -identiteetin julkistamista ja avointa esittelyä. Toisin sanoen onko “kaapista pakko tulla ulos”? Homoseksuaalisuuden salaamisessa voi olla negatiivisia seurauksia hyvinvoinnille ja elämänlaadulle länsimaalaisittain mitattuna. Kulttuurierot huomioiva lisätutkimuksen tarve on tässä kohtaa ilmeinen. Ilman homoseksuaalisuuden “leimaa” miesten välinen läheisyys on hyvinkin tavallista ja normaalia useissa kulttuureissa. Homoseksuaalisuuden kategorisoiminen luo pohjan ryhmille ja vastakkainasetteluille.

Kulttuurieroja pohtiessa on myös muistettava, että identiteettien rakentaminen ja yhteensovittaminen on hyvin erilaista muslimienemmistöisessä maassa asuvilla, minkä vuoksi lisätutkimuksen toteuttaminen muualla kuin länsimaissa on tarpeellista.

Muslimihomoseksuaalisuus kietoutuu myös maahanmuuttopoliittisiin kysymyksiin ja sitä saatetaan käyttää poliittisen valtakamppailun välineenä. Tästä esimerkkinä Geert Wildersin johtama vapauspuolue Alankomaissa, jonka maahanmuuttovastaisen ajattelun yhtenä argumenttina on islamin homonegatiivisuus.

Eidhamarin (2014) mukaan perinteinen näkemys homoseksuaalisuudesta on vallassa, mutta progressiivisten näkemysten kannalla on vähemmistöjä sekä ideologista ja epäsuoraa tukea on jo saatavilla. Yipin (2004) tutkimuksessa paljastui, että nuorempi sukupolvi on suvaitsevaisempia homoseksuaalisuutta kohtaan ja esimerkiksi homoseksuaali muslimimiehet kokevat, että pystyvät kertomaan homoseksuaalisuudestaan helpommin sisaruksilleen kuin vanhemmilleen. Yip (2004) ehdottaa, että suvaitsevaisempien asenteiden taustalla on integroituminen länsimaiseen kulttuuriin sekä joustava liikkuminen länsimaisen ja oman kulttuurin välillä.

Shannahan (2009) ehdottaa, että homoseksuaalisuuden hyväksymistä edistäisi samaa sukupuolta olevien avioliiton laillistaminen. Homoseksuaali muslimimiehet suhtautuvat skeptisesti siihen, että imaami suostuisi vihkimään homoseksuaalit avioliittoon. Maailmalla on kuitenkin imaameja, jotka puhuvat avoimesti homoseksuaalisuudestaan ja pyrkivät vaikuttamaan homoseksuaalisuusasenteisiin islamin avulla. Progressiiviset näkemykset ovat lisääntymässä ja tästä on esimerkkinä myös kansalaisjärjestö Yhdysvalloissa, jonka tehtävänä on lisätä tietoisuutta Koraanin ihmisarvoa, tasa-arvoa, myötätuntoa ja oikeudenmukaisuutta kannattavasta sanomasta (Muslims for Progressive values).

Muslimihomoseksuaalit ovat toiveikkaita, mutta suhtautuvat toistaiseksi muutokseen epäilevästi. Herää kysymys johtaako yhteinen ymmärrys rajoitteista ja muutoksen vaikeudesta rajoitteiden hyväksymiseen vai löytyvätkö muutoksen avaimet kulttuuritaustaltaan yhteneväisen, johdonmukaisen ja progressiivisen sisäryhmän käsistä?

LÄHTEET

- Abraham, I. (2009). 'Out to get us': queer Muslims and the clash of sexual civilisations in Australia. *Contemporary Islam*, 3(1), 79–97.
- Adamczyk, A., & Pitt, C. (2009). Shaping attitudes about homosexuality: The role of religion and cultural context. *Social Science Research*, 38(2), 338–351.
- Bereket, T., & Adam, B. D. (2006). The emergence of gay identities in contemporary Turkey. *Sexualities*, 9(2), 131–151.
- Bereket, T., & Adam, B. D. (2008). Navigating Islam and same-sex liaisons among men in Turkey. *Journal of homosexuality*, 55(2), 204–222.
- Boellstorff, T. (2005). Between religion and desire: Being Muslim and gay in Indonesia. *American Anthropologist*, 107(4), 575–585.
- Breakwell, G. M. (1986). *Coping with Threatened Identities*. Methuen.
- Crawford, I., Allison, K. W., Zamboni, B. D., & Soto, T. (2002). The influence of dual-identity development on the psychosocial functioning of African-American gay and bisexual men. *Journal of sex research*, 39(3), 179–189.
- Eidhamar, L. G. (2014). Is Gayness a Test from Allah? Typologies in Muslim Stances on Homosexuality. *Islam and Christian–Muslim Relations*, 25(2), 245–266.
- Ganzevoort, R. R., van der Laan, M., & Olsman, E. (2011). Growing up gay and religious. Conflict, dialogue, and religious identity strategies. *Mental Health, Religion & Culture*, 14(3), 209–222.
- Hogg, M. A., & Smith, J. R. (2007). Attitudes in social context: A social identity perspective. *European Review of Social Psychology*, 18(1), 89–131.
- Howard, J. A. (2000). Social psychology of identities. *Annual review of sociology*, 367–393.
- Jamal, A. (2001). The Story of Lot and the Qurvln's Perception of the Morality of Same-Sex Sexuality. *Journal of Homosexuality*, 41(1), 1–88.
- Jaspal, R., & Cinnirella, M. (2010). Coping with potentially incompatible identities: Accounts of religious, ethnic, and sexual identities from British Pakistani men who identify as Muslim and gay. *British Journal of Social Psychology*, 49(4), 849–870.
- Jaspal, R., & Cinnirella, M. (2010). Media representations of British Muslims and hybridised threats to identity. *Contemporary Islam*, 4(3), 289–310.
- Jaspal, R., & Siraj, A. (2011). Perceptions of 'coming out' among British Muslim gay men. *Psychology & Sexuality*, 2(3), 183–197.
- Jaspal, R., & Cinnirella, M. (2012). Identity processes, threat, and interpersonal relations: Accounts from British Muslim gay men. *Journal of Homosexuality*, 59(2), 215–240.

Jaspal, R. (2012a). 'I never faced up to being gay': sexual, religious and ethnic identities among British Indian and British Pakistani gay men. *Culture, health & sexuality*, 14(7), 767–780.

Jaspal, R. (2012b). Coping with religious and cultural homophobia: emotion and narratives of identity threat from British Muslim gay men. Teoksessa P. Nynäs, & A.K.T.Yip (Toim.), *Religion, Gender and Sexuality in Everyday Life*. (s. 71–89). Ashgate Publishing, Ltd.

Jaspal, R. (2014). Arranged Marriage, Identity, and Well-being among British Asian Gay Men. *Journal of GLBT Family Studies*, 10(5), 425–448.

Jaspal, R., & Cinnirella, M. (2014). Hyper-affiliation to the Religious In-group Among British Pakistani Muslim Gay Men. *Journal of Community & Applied Social Psychology*, 24(4), 265–277.

Jäckle, S., & Wenzelburger, G. (2014). Religion, Religiosity, and the Attitudes Toward Homosexuality—A Multilevel Analysis of 79 Countries. *Journal of homosexuality*, (ahead-of-print), 1–35.

Maliepaard, M., & Phalet, K. (2012). Social Integration and Religious Identity Expression among Dutch Muslims The Role of Minority and Majority Group Contact. *Social Psychology Quarterly*, 75(2), 131–148.

Minwalla, O., Rosser, B. S., Feldman, J., & Varga, C. (2005). Identity experience among progressive gay Muslims in North America: A qualitative study within Al-Fatiha. *Culture, Health & Sexuality*, 7(2), 113–128.

Muslims for Progressive Values. Haettu osoitteesta <http://www.mpvusa.org/>

Muslim GLBT Resources. Haettu osoitteesta <http://filmsthatchangetheworld.vswwebdev.com/Resources/Muslim-GLBT-Resources>

Page, M. J., Lindahl, K. M., & Malik, N. M. (2013). The role of religion and stress in sexual identity and mental health among lesbian, gay, and bisexual youth. *Journal of Research on Adolescence*, 23(4), 665–677.

Peumans, W. (2014). Queer Muslim migrants in Belgium: A research note on same-sex sexualities and lived religion. *Sexualities*, 17(5-6), 618–631.

Rahman, M. (2010). Queer as intersectionality: Theorizing gay Muslim identities. *Sociology*, 44(5), 944–961.

Shannahan, D. S. (2010). Some queer questions from a Muslim faith perspective. *Sexualities*, 13(6), 671–684.

Shannahan, D. S. (2009). Sexual ethics, marriage, and sexual autonomy: the landscapes for Muslimat and lesbian, gay, bisexual, and transgendered Muslims. *Contemporary Islam*, 3(1), 59–78.

Siraj, A. (2009). The construction of the homosexual 'other' by British Muslim heterosexuals. *Contemporary Islam*, 3(1), 41–57.

Siraj, A. (2012). "I Don't Want to Taint the Name of Islam": The Influence of Religion on the Lives of Muslim Lesbians. *Journal of lesbian studies*, 16(4), 449–467.

- Tajfel, H. (Ed.). (1982). *Social identity and intergroup relations* (Vol. 7). Cambridge University Press.
- Troiden, R. R. (1979). Becoming homosexual: A model of gay identity acquisition. *Psychiatry*, 42(4), 362–373.
- Vignoles, V. L., Regalia, C., Manzi, C., Gollledge, J., & Scabini, E. (2006). Beyond self-esteem: influence of multiple motives on identity construction. *Journal of personality and social psychology*, 90(2), 308.
- Yip, A. K. (2004). Negotiating space with family and kin in identity construction: the narratives of British non-heterosexual Muslims¹. *The Sociological Review*, 52(3), 336–350.
- Yip, A. K. (2005). Queering religious texts: An exploration of British non-heterosexual Christians' and Muslims' strategy of constructing sexuality-affirming hermeneutics. *Sociology*, 39(1), 47–65.
- Yip, A. K. (2010). Coming home from the wilderness: An overview of recent scholarly research on LGBTQI religiosity/spirituality in the West. Teoksessa K. Browne, S.R. Munt & A.K.T. Yip (toim.), *Queer Spiritual Spaces: Sexuality and Sacred Spaces* (s. 35–50). Ashgate Publishing, Ltd.
- Yip, A. K. T., & Khalid, A. (2010). Looking for Allah: Spiritual quests of queer Muslims. Teoksessa K. Browne, S.R. Munt & A.K.T. Yip (toim.), *Queer Spiritual Spaces: Sexuality and Sacred Spaces* (s. 81–110). Ashgate Publishing, Ltd.